

*Roku od narození Páně 952
959 (958)*

[Na oděvu lidí se objevilo znamení kříže. Těm, kteří se mu posmívali, přinášelo smrt, ale těm, kteří mu oddaně a nábožně prokazovali úctu, nic zlého nepřineslo.

961 (960)

V tomto roce přišli ke králi Otovi poslové ruského národa a prosili ho, aby poslal některého ze svých biskupů, který by jim ukázal cestu pravdy. Prohlásili také, že se chtějí vzdát pohanského obřadu a přijmout jméno a křesťanskou víru. A on souhlasil s jejich žádostí a poslal Adalberta, biskupa v katolické víře. Oni ve všem lhali, jak potom potvrdil výsledek věci, protože onen řečený biskup neunikl smrtelnému nebezpečí jejich úkladů.¹⁶⁶

963 (962)

Tuto, biskup řezenského kostela, zemřel.¹⁶⁷

964 (963)

V Římě, v kostele svatého Petra apoštola, se uskutečnil velký synodální koncil. Předsedal tam císař Ota, rozmnožitel říše, s velkým množstvím biskupů, opatů, mnichů, proboštů, kleriků. Tam byl svržen z apoštolského stolce papež Benedikt, byl svěcen biskupu Adalbagovi a poslán do Saska, kde skončil svůj život.¹⁶⁸ A v témže roce podléhalo vojsko císaře Oty umírání.]¹⁶⁹

...

Roku od narození Páně 966

Kapitola XXI.

Roku od narození Páně 967

Dne 15. července kníže Boleslav, nazývaný Ukrutný, pozbyl knížectví, které skrze bratrovu krev zle získal, a s ním ztratil i život.¹⁷⁰ Po něm nastoupil k moci jeho stejnojmenný syn, který se dobrými mravy a duchovním obcováním velice lišil od svého otce. Jak je podivná milost Boží! Jak nevyzpytatelný je jeho soud! Hle, zrodí se hrozen z ostružiny, růže z trní, ušlechtilý fík z bodláčí, tak věru z bratrovraha vzejde ctitel Kristův, z vlka beránek,¹⁷¹ z násilníka muž dobrotivý, z bezbožného Boleslava zplozen byl

kníže Boleslav druhý, však zbožnou povahou první.

A není mu úhonou stejné jméno s ničemným otcem, poněvadž v něm hořela pravá láska Kristova a čisté milování, podobně jako mnozí dostanou jména svatých, a přece nedosahují svatosti, neboť ani svatost, ani nepravost se nepoznává na člověku podle jména, nýbrž obě to po zásluze.

Kapitola XXII.

Byl pak tento kníže Boleslav II. muž nejkřesťanštější, věřící v obecnou církev, otec sirotků, ochránce vdov, utěšitel zarmoucených, milostivý přijímatel duchovních a poutníků a Božích kostelů obzvláštní zakladatel.¹⁷² Neboť jak čteme v privilegiu kostela svatého Jirí, dvacet kostelů křesťanskému náboženství jako věřící křesťan založil a nadal je hojnou měrou všemi požitky, které náleží ke kostelním potřebám.¹⁷³

Jeho vlastní sestrou byla Mlada, panna zaslíbená Bohu,¹⁷⁴ vzdělaná ve svatém Písmu, oddaná křesťanskému náboženství, nadaná pokorou, líbezná v hovoru, štedrá příznivkyně chudých a sirotků a ozdobená veškerou poctivostí mravů. Ta se odebrala na zbožnou pouť do Říma a byla tam od apoštolského otce¹⁷⁵ vlídně přijata. Pobyla tam nějaký čas a dobře se seznámila s mnišskými pravidly. Nakonec ji pan papež na radu svých kardinálů, a především proto, že chtěl přispět dobrotivou pomocí novému kostelu, vysvětil na abatyši se změněným jménem Marie a dal jí řeholi svatého Benedikta i opatskou berlu. Potom nová abatyše, když dosáhla propuštění a apoštolského požeňání, aby přinesla do země české mnišskou řeholi, se i se svým přeradostným průvodem vydala zpět do drahé vlasti. Dojeli ke knížecímu hradu Praze, kde kníže Boleslav dlouho očekávanou drahou sestru uctivě uvítal. I vezmou se za ruce a vkročí do knížecího příbytku, kde spolu usednou a dlouho spolu vzájemně mile rozmlouvají. Ona vypravuje svému bratru o mnohém, co hodného paměti a podivu v Římě viděla nebo slyšela. Mimoto mu odevzdala list, od apoštolského otce jemu určený, jehož znění bylo toto:

„Jan, sluha sluhů Božích, Boleslavovi, ctiteli katolické víry, posílá apoštolské požeňání. Je spravedlivé sluch dobrotivě nakloňovat k spravedlivým prosbám, neboť Bůh je spravedlnost, a kdož ho milují,

budou ospravedlněni a všechny věci těm, kdož milují spravedlnost Boží, napomáhají k dobrému.¹⁷⁶

Naše dcera, tvoje rodná sestra,¹⁷⁷ jménem Mlada, též Marie, přinesla mezi jinými žádostmi, jimž nelze odepřít, tvoji prosbu milou našemu srdci, totiž, aby s naším povolením v tvém knížectví ke cti a slávě církve Boží smělo být zřízeno biskupství. To jsme my vskutku s radostným srdcem vyslechli a vzdali jsme díky Bohu, jenž svou církev vždycky a všude rozšiřuje a mezi všemi národy zvelebuje. A proto z apoštolského plnomocenství a z moci apoštolského knížete svatého Petra, jehož jsme, jakkoli nehodní, přece náměstky, svolujeme a schvalujeme a ustanovujeme, aby při kostele svatých mučedníků Víta a Václava povstal biskupský stolec a při kostele svatého mučedníka Jiřího aby byl zřízen pod řeholí svatého Benedikta a pod poslušenstvím naší dcery, abatyše Marie, sbor svatých panen. Nikoli však podle obřadů sekty bulharského a ruského národa nebo dle slovanského jazyka, nýbrž vyvol, zachovávaje raději ustanovení a apoštolská nařízení, k tomu dílu jednoho hodného kněze k libosti celé církve, vzdělaného především v latinském písmu, který by dovedl radlicí slova rozbrázdít úhory pohanských srdcí, zasít pšenici dobrých skutků a odvést snopy úrody víry vaší Kristu. Buď zdrav!¹⁷⁸

A ihned, jak bylo nařízeno, podle úrady knížete a abatyše byl kostel svatého Víta určen pro budoucího biskupa a kostel svatého mučedníka Jiří byl na ten čas dán abatyši Marii, sestře knížete.

Kapitola XXIII.

Kdysi totiž přišel ze Saska na svatou pouť do Prahy podivuhodně výmluvný a učený muž, jménem Dětmár, kněz povýšením, mnich příznáním. Seznámil se knížetem Boleslavem II. a za krátký čas si získal jeho velikou oblibu a přátelství. A poněvadž dokonale uměl slovanskou řeč, dal ho kníže svými posly povolat. Pak svolal duchovenstvo, přední muže země a lid a svými prosbami a přímlovami dosáhl toho, aby si ho všichni obecným souhlasem zvolili biskupem. Druhého dne, jak si kníže přál, příznivým voláním byl Dětmár ode všech zvolen biskupem a poslán od knížete, všeho duchovenstva a lidu k nejkřesťanštějšímu císaři Otovi, synu císaře Jindřicha,¹⁷⁹ s tímto listem:

„Nejslavnější císaři a největší ctiteli křesťanského náboženství! Přijmi milostivě prosby naše a všeho duchovenstva i lidu a tohoto muže, ve všem osvědčeného, jménem Dětmár, jehož si volíme za pastýře. Snažně tedy žádáme, aby byl s Vaším nejsvětějším schválením a rozkazem na biskupa vysvěcen.“¹⁸⁰

Tu císař, protože miloval zákon Boží, podle rady vévodů a knížat, ale zvláště biskupů, a protože měl péči o spasení lidu nově obráceného na víru, kázal mohučskému arcibiskupovi,¹⁸¹ jenž byl tehdy přední osobou u dvora, aby Dětmára vysvětil na biskupa.¹⁸² Potom se nový biskup, ozdoben mitrou, vrátil radostně do nové farnosti, jež zahrnovala celé Čechy.¹⁸³ A když přijel do hlavního sídla Prahy, byl u oltáře svatého Víta ode všech nastolen. Duchovenstvo při tom zpívalo „Te Deum laudamus“, kníže však a přední muži prozpěvovali: „Kristus keinado“¹⁸⁴ atd., prostší a zpěvu neznalý lid pak volal „Krlešu“, a tak podle svého obyčeje celý ten den vesele strávili.

Roku od narození Páně 968

Zemřel předák Vok.¹⁸⁵

Kapitola XXIV.

Potom biskup Dětmár světil kostely, vystavěné věřícími na mnohých místech k slávě Boží, pokřtil přemnoho pohanského lidu a činil jej věrným Kristu. A zanedlouho, totiž dne 2. ledna roku od narození Páně 969, byl vyproštěn z tělesných pout a hřivnu sobě svěřenou navrátil Kristu stonásobnou.¹⁸⁶

Kapitola XXV.

Zatím již se vrátil z tábora filosofie, v němž sloužil deset let nebo více, výtečný hrdina, jménem Vojtěch, svčením teprve podjáhen, a přivezl s sebou nemalé množství knih. Ten jako útlý beránek mezi ovečkami, truchlícími pro smrt svého pastýře, pilně konal pohřební obřady, a trvaje ve dne i v noci na modlitbách, poroučel jimi a též štědrými almužnami duši společného otce duchovního Bohu. Když kníže Boleslav a jeho nejlepší muži viděli, jak je v dobrých skutcích zbožný, a protože měli naději, že bude v budoucnu ještě zbožnější, z vnuknutí milosti Ducha svatého uchopili jinocha, ač se tomu velmi

bránil, a přivedli ho do shromáždění. Tam pak pravili: „Chtěj nechtěj, budeš naším biskupem, a byť nerad, budeš se nazývat pražským biskupem. Tvá urozenost, tvé mravy a skutky nejlépe se shodují s velepastýřským důstojenstvím.

*Tys nám od vrchu hlavy až vespod po paty známý.*¹⁸⁷

Ty dobře víš jak nám otvírat cestu, kudy se chodí do nebeské vlasti. Tvých rozkazů je nám nezbytně potřebí, abychom mohli a také chtěli jich být poslušni. Tebe všechno duchovenstvo za hodného, tebe veškerý lid provolává za schopného k biskupství.“ Tato volba se stala nedaleko od hradu Prahy na hrádku Levém Hradci 19. února téhož roku, kdy zemřel biskup Dětmar.¹⁸⁸

Kapitola XXVI.

Toho času se ze saracénské války vracel převýtečný císař Ota II., milovník pokoje, ctitel spravedlnosti, nad nejslavnějšího otce svého Otu I. ještě slavnější, vítěz ve všech bitvách nejvítěznější,¹⁸⁹ a cestou přijel do města Verony. K němu přibyl slovanský průvod z Čech se zvoleným biskupem, který nesl vzkaz od knížete a žádost ode všeho duchovenstva i lidu, aby z císařské vůle potvrdil společnou volbu. A tak nejjasnější císař svolil k jejich hodné žádosti a dne 3. června dal biskupovi prsten i pastýřskou berlu. A právě tam přítomný mohučský arcibiskup Willigis,¹⁹⁰ jemuž byl Vojtěch podřízen, ho z rozkazu císařova vysvětil na biskupa jménem Adalbert. Arcibiskup magdeburského kostela Adalbert¹⁹¹ totiž Vojtěcha kdysi biřmoval křížem a dal mu toto své vlastní jméno.

Vysvěcen tedy byl dne 11. měsíce června a pak se spolu se svým doprovodem vydal do drahé vlasti. Přišel k hradu Praze bosýma nohama a s pokorným srdcem a za radostného zpěvu duchovenstva i lidu vsedl na biskupský stolec. Na radu tohoto přeslavného pastýře Vojtěcha a na přímlovu své milované sestry, řečené abatyše Marie, kníže Boleslav udělil dobrovolně a z lásky a potvrdil oběma svatou mocí církevních zákonů vše, co podnes má a drží pražský biskup v svém biskupství a oč požádala abatyše, aby bylo dáno darem nebo k užívání jejímu klášteru.

Kapitola XXVII.

Roku od narození Páně 970

Roku od narození Páně 971

Roku od narození Páně 972

Sešel ze světa svatý Oldřich.¹⁹²

[Svatý Oldřich, biskup augšpurského kostela, odešel z tohoto světa 4. června. Jeho tělo pochoval řezenský biskup svatý Wolfrang.¹⁹³ 973

Ota první, zbožný císař Němců, ach běda, zemřel 7. května. Po něm nastoupil jeho syn Ota.

975

Zima byla velmi tvrdá a nevhodně dlouhá a 15. května napadla spousta sněhu a pokryla znovu zemi. Téhož roku zemřel arcibiskup Rudbert, po něm nastoupil Willigis.]¹⁹⁴

Roku od narození Páně 977

Zemřela Doubravka. Byla to velmi nešlechtná žena. Když se totiž již v pokročilém věku vdala za polského knížete, sňala si závoj z hlavy a vložila si na ni vínek panenský, což bylo od té ženy veliké bláznovství.¹⁹⁵

Roku od narození Páně 978

Roku od narození Páně 979

Roku od narození Páně 980

Roku od narození Páně 981

Zemřel Slavník, otec svatého Vojtěcha. Ač v jeho povaze a životě vyniká velmi mnoho pamětihodných rysů, chceme se zmínit aspoň o některých mála z nich, a proto přerušujeme běh našeho vypravování. Byl to muž ke všem veselý tváře, bystrého ducha a úsudků, vlídný v hovorech a bohatý světskými i duchovními statky. V jeho domě se skvěla poctivost a upřímná láska, spravedlnost soudů i hojnost předáků. Svými činy dokládal znalost práva, podporoval chudé, utěšoval zarmoucené, přijímal pocestné a chránil vdovy a sirotky.¹⁹⁶

Sídlem tohoto znamenitého knížete byla Libice,¹⁹⁷ ležící v místě, kde řeka Cidlina ztrácí své jméno a ústí do volnějšího toku Labe. Jeho knížectví mělo tyto hranice: na západ proti Čechám potok Surinu a hrad, ležící na hoře, jež se jmenuje Oseka, při řece Mži. Rovněž

na jižní straně proti Němcům tyto pomezí hrady: Chýnov, Důdleby a Netolice až doprostřed hvozdu, k východu proti moravské zemi hrad ležící pod pomezím hvozdem, jménem Litomyšl, až k potočku Svitavě, tekoucímu středem hvozdu, na sever proti Polsku hrad Kladsko, ležící nad řekou Nisou.¹⁹⁸

Tento kníže Slavník, dokud žil, šťastně žil.

Kapitola XXVIII.

Roku od narození Páně 982

Roku od narození Páně 983

Roku od narození Páně 984

V Římě zemřel císař Ota II.¹⁹⁹ S tímto císařem pražského biskupa Vojtěcha pojilo tak důvěrné přátelství a tak mu byl milý v službách, že ho král o Božím hodu velikonočním, jež slavil v Cáchách v paláci za přítomnosti všech biskupů, vyznamenal tou vznešenou službou, aby mu vložil korunu na hlavu a sloužil slavnou mši, což příslušelo jenom arcibiskupovi.²⁰⁰ A po svátku ho zavolał císař do soukromí, když mu již před tím udělil dovolení vrátit se do vlasti, vyznal se mu ze svých hříchů, a poručil, aby naň zbožně vzpomínal ve svých modlitbách. Mimoto, jako památku na sebe, mu dal roucha, v nichž by sloužil mši o Velikonocích, totiž albu, dalmatiku, kasuli,²⁰¹ kápi a ručník. Dosud se chovají jako vzácnost v pražském kostele a nazývají se roucha svatého Vojtěcha.

Roku od narození Páně 985

[Sasové napadli území Slovanů, jimž přišel na pomoc kníže Měšek s velkým vojskem, a zničili celou slovanskou zemi požáry a vraždami.²⁰²

Roku od narození Páně 986

Král Ota, dosud chlapec, přišel s velkým vojskem Sasů do země Slovanů a ničil ji velkými požáry a vraždami.]²⁰³

Roku od narození Páně 987

Zemřela Střezislava, ctihodná matka svatého Vojtěcha a paní Bohu milá, hodná i toho být matkou tak velikého a svatého syna.²⁰⁴

[Téhož roku Sasové podruhé vpadli do země Slovanů. Titíž Slované se nakonec poddali královské moci a byly znovu obnoveny hrady vedle řeky Labe. A ohromný vítr povalil mnohé stavby.

Roku od narození Páně 988

Téhož roku strašný letní žár strávil téměř všechno ovoce a brzy následovalo velké umírání lidí.

Roku od narození Páně 989

Téhož roku se objevily komety, které následoval velký mor lidí a dobytka, nejvíce skotu.]

Roku od narození Páně 990

Svatý Vojtěch se stal v Římě u svatého Alexia mnichem, aniž opat věděl, kdo je.

[21. října v pátou hodinu denní došlo k zatmění Slunce.]²⁰⁵

[Téhož roku svatý Vojtěch, biskup pražského kostela, se stal ve svatém Římě u svatého Alexia vyznavačem a u svatého Bonifáce mnichem, aniž opat věděl, kdo je. Rovněž téhož roku bylo ztraceno Němčí.]²⁰⁶

Roku od narození Páně 991

Roku od narození Páně 992

Roku od narození Páně 993

*Roku od narození Páně 994*²⁰⁷

Kapitola XXIX.

Nesmím ani přejít, co jiní, jak vidím, vynechali. Když totiž biskup Vojtěch viděl, že stádo, jež mu bylo svěřeno, stále upadá do zkázy a že je nemůže obrátit na pravou dráhu, obával se, aby také sám s hynoucími lidem nezahynul.²⁰⁸ I neměl odvahu dále s nimi zůstat a nesnesl, aby jeho kazatelská činnost dále přicházela nazmar. Ale když se již chtěl dát na cestu do Říma,²⁰⁹ šťastnou náhodou právě tehdy přišel Strachkvas, o němž jsme se výše zmínili,²¹⁰ s povolením svého opata z Řezna navštívit po mnoha letech drahou vlast, příbuzné i svého bratra, českého knížete.

Toho si muž Boží, biskup Vojtěch, vzal stranou a měl s ním rozmluvu. Přitom si mnoho naříkal na nevěru a ničemnost lidu, na hříšné sňatky a nedovolené rozvody nestálého manželství, na neposlušnost a nedbalost duchovenstva, na zpupnost a nesnesitelnou moc předáků. Nakonec mu zcela vyjevil úmysl svého srdce, že chce jít do Říma k apoštolskému otci poradit se a k vzpurnému národu se

nikdy nevrátit. A k tomu doložil: „A je dobře, že tys znám jako bratr knížete a pocházíš z pánů této země, tebe tento lid raději chce mít za pána a poslouchat nežli mne. Ty budeš moci s radou a s pomocí svého bratra pyšně potlačovat, nedbalé kárat, neposlušné trestat a nevěřícím domlouvat. Svou důstojností, učeností a svatostí svého chování se dobře hodíš k biskupskému úřadu. A aby se to stalo, já tobě s vůlí Boží a svou mocí dovoluji a všemožnými prosbami se zasadím u apoštolského otce o to, abys směl být za mého života zde biskupem.“ I vložil mu biskupskou berlu, již právě v rukou držel, do klína. Ale on ji, jako by byl šílený, pohodil na zem a k tomu prohodil: „Nechci mít žádnou hodnost na světě, důstojenstvím se vyhýbám, světskou nádherou opovrhnuji. Pokládám se za nehodna biskupské výsosti a nemám sílu unést tak těžké břímě pastýřské péče. Mnich jsem, mrtev jsem, mrtvé pohřbívat nemohu.“²¹¹ K tomu biskup odpověděl: „Věz, bratře, věz, co nyní nechceš učinit k svému dobrému, že později učiníš, avšak ke své převeliké škodě.“

Potom se vydal biskup, jak si umínil, na cestu do Říma a opustil lid, který nechtěl být poslušen jeho příkazů. Protože toho času kníže nemohl vládnout sám sebou, vládli předáci.²¹² Tito se však obrátili v nenávislníky Boha a jako ničemných otců nejhorší synové vykonali velmi zlý a ničemný skutek. Jednoho svátečního dne totiž kradmo vnikli do hradu Libice, v němž bratři svatého Vojtěcha a hradští bojovníci všichni jako nevinné ovečky stáli při slavné mši svaté a slavili svátek. Oni však jako draví vlci ztekli hradní zdi, muže i ženy do jednoho pobili a čtyři bratry svatého Vojtěcha se vším potomstvem před samým oltářem stáli. Hrad zapálili, ulice krví zropili a obtíženi krvavým lupem a krutou kořistí se vesele vrátili domů. I bylo zabito na hradě Libici roku od narození Páně 995 pět bratrů svatého Vojtěcha. Jejich jména jsou: Soběbor, Spytimír, Pobraslav, Pořej a Čáslav.²¹³

[... a byli pochováni v kostele svatého Bonifáce mučedníka dne 10. října.]²¹⁴

[Pořej prý unikl.]²¹⁵

Kapitola XXX.

Po této události se kníže Boleslav uradil s duchovními a prosil mohučského arcibiskupa těmito slovy: „Buď k nám zpět povolej našeho pastýře Vojtěcha, což si více přejeme, nebo nám na jeho místo vysvět jiného, o což jen neradi žádáme. Neboť Kristovy ovčince v našem národě jsou dosud nové ve víře, a nebude-li u nich pobývat bdělý pastýř, stanou se vpravdě krmí krvavým vlkům.“ Tehdy mohučský metropolita z obavy, aby národ, nedávno získaný pro Krista, neupadl do starých bezbožných řádů a nezahynul, vypravil posly k apoštolskému otci. Jejich prostřednictvím jej důtklivě žádal, aby buď navrátil ovdovělé pražské církvi manžela, nebo dovolil vysvětit jiného na jeho místo.

A poněvadž služebník Boží Vojtěch byl z rozkazu apoštolského otce zproštěn hlídání stáda Páně a žil v klášteře svatého Alexia, kde obcovoal s nebeskou radou starších bratří v líbezném dvoře pozemského ráje, tu

*sám jej velebný papež a jeho též pobožný opat takovou domluvou vládnou se snaží smutného těšit.*²¹⁶

„Nejdražší synu a nejmilejší bratře! Pro úctu k Bohu snažně tě prosíme a pro lásku k bližnímu tě zapřísaháme, aby ses ráčil vrátit do své diecéze a ochotně se znovu uvázal v řízení svých oveček. Poslechnou-li tě, Bohu díky, pakli ne, prchni od těch, kdož od tebe prchají, abys nezahynul s hynoucími, a měj povolení kázat u cizích národů.“ Biskupa tento výrok, a sice že mu bylo dáno povolení učít pohany, velmi potěšil a opustil k velikému zármutku bratří líbezné obcování s nimi.²¹⁷ Se svrchovaně rozvázným mužem, biskupem Nothariem,²¹⁸ došel k arcibiskupovi v paláci města Mohuče a prosil ho, aby mohl skrze jeho posly zvědět, zda ho chce jeho stádo zase přijmout.

Kdo si přečte jeho *život neb umučení*, dozví se, co mu potom jeho stádo odpovědělo nebo proč ho zase přijmout nechtělo či ke kterým národům odtud odešel, jak po všechny dni svého biskupství skromně žil a jakou se skvěl poctivostí mravů,

neb se mi nezdá vhodným již řečené vyprávět dvakrát.

Tehdy Strachkvas, bratr knížete, o němž jsme se výše zmínili, vida, že biskup byl jaksi spravedlivým pořadem od svého lidu zapuzen, v naduté pyše zahořel po biskupství. A protože je snadné toho, kdo sám chce, nutit, pozdvihl ihned darebný lid tohoto nevědomce a pleticháře na biskupský stolec. Tak totiž, tak Bůh často dopouští v své prozřetelnosti, aby zesílila moc špatných lidí, jakož v této vadné volbě převahy nabyly hříčky zetě Cereřina. Neboť tento biskup Strachkvas měl marnivou zálibu v šatě, vyznačoval se nadutostí mysli, nestálostí v činech, měl těkavý zrak a prázdný jazyk, ve svých mravech byl pokrytec a ve všelikém bludu pastýř a ve všech zlých skutcích arcikněz nešlechtníků.

*Více psát o Strachkvasu se stydím, biskupu lichém.*²¹⁹

Postačí málo slov za mnohá. Přišli do sídla mohučského arcibiskupa. Když se tam řádně dokonalo všecko, co se mělo vykonat, zpíval kůr po biskupské zkoušce, jak bývá zvykem, litanii. Tu se infulovaný²²⁰ arcibiskup, za nímž stál mezi dvěma biskupy svěcenec Strachkvas, vrhl na koberec před oltářem. V té chvíli, kdy tak po něm učinil Strachkvas – běda hrozného losu! – popadl ho krutý ďábel.

A co mu kdysi Boží služebník Vojtěch předpověděl v soukromí, to se stalo veřejně před duchovenstvem a veškerým lidem.

Tato vložka nechť postačí.

Kapitola XXXI.

Roku od narození Páně 996

Když slavný Kristův praporečník, biskup Vojtěch, ulovil síťmi víry Panonii²²¹ a s ní i Polsko, nakonec, rozsévaje slovo Boží v Prusích, tento vezdejší život pro Krista šťastně zaměnil za mučednickou smrt v pátek dne 23. dubna. Toho roku připadl Boží hod velikonoční na den 25. dubna.²²²

Roku od narození Páně 997

Když často zmíněný kníže Boleslav viděl, že pražská církev ovdověla, protože ztratila svého pastýře, vypravil své posly k císaři Otovi III. s prosbou, aby dal české církvi zásluhami důstojného ženicha, aby se stádo, nedávno Kristu získané, nevrátilo k bývalým bludným obřa-

dům a k nepravostem. Přiznával se totiž, že není tou dobou v celých Čechách duchovního, který by byl hoden biskupství.

Císař Ota, rozmnožitel říše, byl v duchovních i světských věcech velmi rozvázný, ihned proto svolil k jejich žádosti a začal bedlivě přemýšlet, kterého ze svých duchovních by nejspíše k tomuto tak namáhavému povolání vypravil. U královského dvora právě pobýval kaplan Thegdag. Byl to muž ozdobený šlechtnými skutky i mravy a obzvláště vzdělaný v svobodných uměních: rodem pocházel ze Saska a dokonale znal slovanský jazyk. Když ho osud objevil, celá rada královského dvora i císař sám s velikou radostí ho zvolil a povýšil za velekněze pražského kostela. Pak ho císař poslal k mohučskému arcibiskupovi, jemuž poručil, aby ho brzy vysvětil na biskupa.

Roku od narození Páně 998

Dne 7. července byl Thegdag vysvěcen, byl uctivě přijat duchovenstvem i lidem pražské církve a za veliké radosti posazen na biskupský trůn u rohu oltáře svatého Víta. Kníže byl velmi rád, že se dobrý pastýř usmíval na své stádo a že stádo radostně vítalo nového pastýře.²²³

Téhož roku v měsíci červenci bylo po celém Sasku velké zemětřesení a dva ohnivé kameny spadly z hromu, jeden v samotném hradu Magdeburku, druhý za řekou Labem.²²⁴

Kapitola XXXII.

Tento Boleslav spravoval po otcově smrti knížectví třicet dvě léta a osvědčil se jako velice výtečný kníže. Byl totiž nejhorlivějším vykonavatelem ve věcech spravedlnosti, katolické víry a křesťanského náboženství a nikdo u něho nedosáhl církevní ani světské hodnosti penězi. Byl také, jak skutky svědčí, v bojích nejvítěznějším vítězem, ale k přemoženým nejmilostivějším slitovníkem a zvláštním milovníkem míru. Největším bohatstvím mu byla válečná výzbroj a sladké zalíbení ve zbraních. Více totiž miloval tvrdost železa než lesk zlata. V jeho očích se žádný schopný muž neznelíbil a neschopný se mu nikdy nezalíbil, ke svým lidem se choval mírně, k nepřátelům děsivě.

Tento přeslavný kníže se oženil s Hemmou, jež pocházela ze zvláště ušlechtilého rodu, a což zasluhuje ještě větší chvály, ještě více vynikala ušlechtilostí mravů.²²⁵ S ní zplodil dva syny výborného nadání:

Václava a Boleslava. Václav však již v útlém mládí zaměnil křehký zdejší život za věčnost,²²⁶ Boleslav se po úmrtí otcově uvázal v moc knížecí, jak se v dalším vypravování ukáže.

Kapitola XXXIII.

A když se blížil den, kdy měl svrchu řečený kníže Boleslav vyměnit smrt za věčný život, povolal svého stejnojmenného potomka, který byl zůstaven naživu. V přítomnosti své manželky Hemmy a velikého zástupu předáků pak, nakolik mu síly dovolovaly, neboť jeho slova již přerývaly vzdechy, takto oslovil milého syna:

„Kdyby mohla matka dítěti svého lůna dát dary moudrosti tak, jako mu dává mléko prsou, nikoli příroda, nýbrž stvořený člověk by vládl v stvoření. Přece však udělil Bůh některé své dary lidem, jako byli Noe, Izák, Tobiáš a Matatyáš,²²⁷ alespoň tak, že kterým oni požehnali, těm požehnal Bůh, a které oni předurčili k řádnému životu, těm i Bůh popřál stálosti. Tak i dnes, milý synu, kdyby zde nebylo milosti Ducha svatého, málo prospěje honosivost mých slov. Knížetem, praví Bůh, jsem tě ustanovil, nevynášej se,²²⁸ nýbrž buď jako jeden z nich. To znamená, že ač stojíš výše než ostatní, uvědom si přece, že jsi smrtelný. Nehleď tedy na slávu důstojnosti, již jsi vyvýšen na tomto světě, nýbrž usiluj o dílo, které s sebou poneseš do hrobu. Tato příkázání Boží si vryj do srdce a tato napomenutí svého otce neopomíjej: v kostele buď častým hostem, Bohu se klaň a jeho kněží cti, neřid se jen vlastním rozumem, nýbrž rad se s více lidmi, zda rozumější věci v stejném smyslu. Snaž se líbit mnohým, hled však, jakým. Rozvažuj všechno s přáteli, dříve však o nich. Sud spravedlivě, nikoli však bez milosrdenství. Vdovou a bezdomovcem nepohrdej, stoj-li u tvých dveří.²²⁹

O minci dbej, však střídmě, a neměň podobu její.

Neboť obec,²³⁰ byť mocně vzrostla lichou podobou mince, rychle bude obrácena vniveč. Je v tom cosi, milý synu, že nejmoudřejší a nejmocnější král Karel,²³¹ s nímž se nemůžeme srovnávat my, velmi nízcí, když se rozhodl svého syna Pipina²³² po sobě povýšit na trůn, zavázal ho hroznou přísahou, že se nesmí v jeho království lstivě a nešlechtně cenit váha nebo mince. Zajisté žádná pohroma, žádný

mor a hromadné umírání, ani kdyby nepřátelé celou zemi loupením a pálením pustošili, by Božímu lidu neuškodily tolik jako časté měnění a podvodné horšení mince. Která zhouba nebo která pekelná lítice nelítostně olupuje, hubí a ochuzuje ctitele Kristovy více než panovnický podvod s penězi? A přece povstanou po čase, až zestárne spravedlnost a zesílí nepravost, ne knížata, ale zloději, ne správcové lidu Božího, ale ničemní vyděrači, skrbí lakomci bez milosrdenství, kteří se nebojí Boha vševidoucího a třikrát i čtyřikrát do roka mění minci, čímž upadají v osidlo ďáblovo²³³ ke zkáze lidu Božího. Neboť takovými ničemnými pletichami a vymyšlením zákonů zúží hranice této země, jež jsem já rozšířil až k horám za Krakovem,²³⁴ jež se nazývají Tritri,²³⁵ milostí Boží a zámožností lidu. Neboť

*královou slávou i cti jest bohatství národa jeho, pánovi, nikoli sobě, jest otrocká chudoba tíží.*²³⁶

Kníže chtěl mluvit dále, v poslední hodině však jeho ústa ztuhla, a než mohl vyřknout slovo, usnul v Pánu. I nastal nad ním pláč veliký. Dnem jeho smrti byl den 7. února roku od narození Páně 999.²³⁷

Kapitola XXXIV.

Téhož roku byl bratr svatého Vojtěcha, Gaudentius, zvaný též Radim, vysvěcen na biskupa hnězdenského kostela.²³⁸

O tom, kterak tento přeslavný kníže Boleslav II., jehož vpravdě ani dnes nelze dosti oplakat a jehož památka je požehnána,²³⁹ svým mečem daleko rozšířil hranice svého knížectví, svědčí apoštolské stvrzení v privilegiu pražského biskupství.²⁴⁰

Po jeho smrti nastoupil ke vládě v knížectví jeho syn Boleslav III., jak svrchu bylo pověděno. Neměl však stejné úspěchy ani to štěstí jako jeho otec a dobyté hranice neudržel. Neboť polský kníže Měšek, nad něhož nebylo lstivějšího člověka, ihned se zmocnil lstí hradu Krakova a všechny Čechy, které tam zastihl, dal mečem pobít.²⁴¹

Kníže Boleslav měl ze své ušlechtilé choti dva syny, chloubu to plodné matky, totiž bratry Oldřicha a Jaromíra.

Jaromír, dokud byl mlád, byl na dvoře otcově chován,

Oldřich však hned z mládí byl poslán na dvůr císaře Jindřicha,²⁴² aby se přiučil tamnímu mravu i úskočnosti a německému jazyku. Potom